

Lasten kommunikoinnin kuntoutus vaarassa

Lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut ovat säästötoimien kohteena sosiaali- ja terveystalouden uudistuksessa. Lyhyellä aikavälillä kustannuksia saadaan alas, mutta pitkällä tähtäimellä kokonaiskustannukset tulevat merkittävästi kasvamaan. Pahimmillaan kuntoutuksen tarvisijat unohdetaan kokonaan.

Vaikeasti puhevammaisten lasten kommunikoinnin kuntoutusta on heikennetty merkittävästi. Suomen Lastenneurologisen yhdistyksen suositus lasten ja nuorten hyvästä kuntoutuksesta (2016) linjaa kuntoutuspalveluita. Se rajaa lasten ja nuorten lääkinällisen kuntoutuksen toteutettavaksi iän ja diagnoosin perusteella vastoin YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta. Lisäksi suositus siirtää vastuun kouluikäisten kuntoutuksesta opetustoimelle.

Kuntoutuksen tulee perustua toimintakykyyn ja yksilöllisiin tarpeisiin – ei ikään, diagnoosiin tai älylliseen tasoon. On tärkeää varmistaa, että eri tavoin vammaiset ihmiset tulevat kuulluiksi ja nähtyiksi kansallisissa terveys- ja hyvinvointitutkimuksissa, jotta terveydenhuollon palvelut taipuvat ihmiselle sopivaksi eikä päinvastoin.

Kuntoutuminen on prosessi, jota ei voi sitoa yhteen toimintaympäristöön, kuten kouluun. Vuorovaikutusta ja kommunikointia tapahtuu kaiken aikaa, missä tahansa.

Vanhempien ja muiden läheisten rooli kuntoutuksessa on ratkaiseva, sillä kommunikointi on merkittävässä määrin paitsi yksilön myös yhteisön asia. Kukaan meistä ei kommunikoi yksin. Läheisten ohjaus on osa Kelan kustantamaa vaativaa lääkinällistä kuntoutusta. Kuntoutukselta vastaavat tahot sekä Kela kuitenkin rajoittavat ohjauksen toteuttamista, jolloin ohjaus ei vastaa asiakkaan ja hänen läheistensä tarpeita. Tarpeen mukainen ohjaus olisi sen sijaan tehokasta ja kustannuksia säästävää.

Vaikeasti puhevammaisten ihmisten lääkinällinen kuntoutus tulee varmistaa lisäämällä puheterapeuttien koulutuksen aloituspaikkojen määrää ja terapeuttien erityisosaamista. Lisäksi ammattilaisten tulisi tehdä nykyistä rohkeammin yhteistyötä kaikkien kuntoutukseen osallistuvien kanssa.

Palvelujärjestelmän uudistamisessa ja valtakunnallisissa kuntoutusta koskevissa suosituksissa tulee kuunnella asiakasta, hänelle tärkeitä ihmisiä sekä arjessa toimivia ammattilaisia. Tietoa arjen hyvistä käytännöistä ei ole hallinnollisilla virkamiehillä.

Suomessa on arviolta 65 000 vaikeasti puhevammaista ihmistä, jotka eivät tule arjessa toimeen puheen avulla.

Marianna Ohtonen
toiminnanjohtaja
Kehitysvammaliitto ry

Heta Piirto
toiminnanjohtaja
Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Eija Roisko
Tikoteekin kehittämisspäällikkö
Kehitysvammaliitto ry